

Rozhovor s Katarínou Krištofovou

Slovenská národná knižnica v Martine ako národná knižnica má dlhoročnú tradíciu a históriu. Takmer 190 rokov uchováva a sprístupňuje literárne bohatstvo slovenského národa. Jej úloha nespočíva len v uchovávaní historických zbierok a fondov, ktoré sú dôležitou súčasťou kultúrneho dedičstva, ale aj v podpore slovenského knihovníctva. Riadi jeho metodické aktivity a podieľa sa na projektoch v oblasti informatizácie a digitalizácie knižníc.

*Do funkcie jej generálnej riaditeľky bola dňa 10. júla 2012 menovaná **Ing. Katarína Krištofová, PhD.***

V apríli tohto roku boli Slovenskou asociáciou knižníc a Spolkom slovenských knihovníkov predložené návrhy kľúčových tém z oblasti slovenského knihovníctva, ktoré by mali byť súčasťou Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva do roku 2020. Stotožňujete sa s nimi?

Návrhy tém stratégie rozvoja slovenského knihovníctva do roku 2020, ktoré vznikli na pôde SAK a SSK, pokrývajú všetky kritické oblasti, ktoré je potrebné v rámci slovenského knižničného systému riešiť. Veľmi vítam, že návrhy priorit sa zameriavajú nielen na tradičné, doteraz neriešené, resp. nevyriešené problémy knižnično-informačného sektora, ale aj na výzvy, ktoré prináša digitálny vek, a to nielen z pohľadu samotných knižníc, ktoré si potrebujú nanovo zadefinovať svoje úlohy a postavenie v zmenených podmienkach, ale aj zo širšieho pohľadu celej spoločnosti, ktorej majú slúžiť a prinášať prospech.

SNK sa do značnej miery podieľa na rozvoji knižničného systému Slovenskej republiky. Ktoré oblasti slovenského knihovníctva by bolo podľa vás potrebné podporiť?

Osobitné postavenie SNK na národnej úrovni, z ktorého vyplýva aj jej privilegované postavenie na medzinárodných fórach, a možnosti účasti na aktuálnych diskusiách o ďalšom vývoji a smerovaní sektora kultúrneho dedičstva ju predurčuje na úlohu lídra v rámci knižničného systému, ktorý môže významne prispieť k posilneniu jeho postavenia v spoločnosti a k rozvoju inovácií v odborných činnostiach knižníc. SNK pritom musí aktívne vstupovať do prebiehajúcej diskusie a záujmy knihovníckej a širšej odbornej a kultúrnej komunity presadzovať na báze partnerstva. Považujem za dôležité, aby sa zlepšilo poskytovanie metodických, poradenských, koordinačných a vzdelávacích služieb pre knižničný systém SR vo všetkých relevantných oblastiach činnosti knižníc, a tiež aby sa zo strany SNK v čo najširšej miere sprístupňovali a implementovali zahraničné a medzinárodné štandardy, pravidlá, odporúčania a *best practices* v záujme rozvoja celého slovenského knihovníctva. Vo všetkých týchto oblastiach považujem za kľúčovú efektívnu spoluprácu s profesionálnymi knihovníckymi organizáciami a som veľmi rada, že môžem konštatovať, že už od môjho nástupu do funkcie prebieha intenzívna a korektná spolupráca tak so Slovenskou asociáciou knižníc, ako aj so Slovenským spolkom knihovníkov.

Jedným z bodov Stratégie rozvoja slovenského knihovníctva na roky 2008 – 2013 bola tvorba, ochrana a sprístupňovanie digitálneho, kultúrneho a vedeckého dedičstva. SNK je konečným prijímateľom národného projektu Digitálna knižnica a digitálny archív. V akom štádiu sa projekt nachádza dnes?

Národný projekt sa mal v zmysle platnej zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku na jeho realizáciu začať realizovať od apríla 2012. Žiaľ, pri mojom nástupe do funkcie v júli 2012 som zistila, že sa tak z rôznych dôvodov nestalo a projekt sa prakticky nere realizoval – neboli pripravené priestory Digitalizačného centra vo Vrútkach (chýbalo napríklad povolenie hygieny na prevádzku), neboli zakúpené potrebné technológie a vybavenie pracoviska, projekt nebol nikým riadený, neboli prijatí potrební zamestnanci, neboli začaté verejné obstarávania, dokonca neboli pripravené ani len súťažné podklady na ich vyhlásenie a SNK nepožiadala o poskytnutie zálohovej platby zo štrukturálnych fondov, t. j. nemala k dispozícii finančné prostriedky na realizáciu projektu. Bolo zrejmé, že situáciu bolo nevyhnutné okamžite začať riešiť. Na tento účel som si nechala bezodkladne vypracovať akčný plán na záchranu projektu, ktorý ako dokument krízového riadenia identifikoval kroky potrebné na to, aby sa realizácia projektu čo najskôr rozbehla. V súčasnosti môžem konštatovať, že projekt sa za uplynulých niekoľko týždňov výrazne posunul – nanovo sa sformoval projektový tím, bola obstaraná potrebná IT infraštruktúra, pre ktorú sa buduje špičkové dátové centrum, pracovisko digitalizácie vo Vrútkach je v prevádzke, momentálne SNK digitalizuje na 13 profesionálnych skeneroch v jednozmennej prevádzke, bolo prijatých 35 nových zamestnancov (operátori skenerov, operátori postprocessingu, pracovníci prípravy dokumentov) a zúčtovaná sa prvá zálohová platba vo výške 6 mil. eur, o ktorú SNK požiadala v lete po mojom nástupe. V blízkej budúcnosti chceme prejsť na dvojjmennú prevádzku, čo bude znamenať vznik ďalších pracovných miest, a pripravuje sa obstaranie robustného softvérového riešenia digitalizačného workflow, ktorý pri masovej digitalizácii využívajú vyspelé knižnice na celom svete. Projekt sa zároveň vyhodnocuje a upravuje tak, aby boli doriešené zásadné odborné a metodologické otázky a východiská, ktoré boli pri jeho príprave v minulosti zanedbané. Na tento účel bol vytvorený Zbor poradcov, ktorého členmi sú experti zo Slovenska a zahraničia (zatiaľ Česká republika a Svajčiarsko, zoznam krajín sa však môže v budúcnosti rozšíriť). Na základe uvedeného môžem konštatovať, že kritickú fázu rozbehu má už projekt za sebou a sústreďujeme sa na dosahovanie stanovených indikátorov.

V máji 2011 bol spustený projekt Europeana 1914 – 1918. Tento trojročný projekt by mal verejnosti umožniť prístup k zdigitalizovaným zbierkam o 1. svetovej vojne. SNK bola v októbri tohto roku (2012) zo strany Jill Cousins, výkonnej a programovej riaditeľky európskej digitálnej knižnice Europeany a Európskej knižnice, požiadaná o spoluprácu pri vytváraní tejto digitálnej zbierky. Viete nám povedať, ako bude prebiehať realizácia tohto projektu na Slovensku?

Projekt Europeana 1914 – 1918 (www.Europeana1914-1918.eu) zastrešuje proces budovania tzv. komunitnej zbierky digitalizovaných materiálov z obdobia 1. svetovej vojny z celej Európy. Ide o iniciatívu, ktorá sa obracia na občanov so žiadosťou o poskytnutie ich predmetov, fotografií, písomností či príbehov, ku ktorým sa viažu osobné spomienky a príbehy ich rodín v súvislosti s prvým veľkým svetovým konfliktom 20. storočia. Má teda ísť o materiály, ktoré vypovedajú o ľudskom, nie vojenskom rozmere tejto epochy.

Projekt už prebehol, resp. prebieha napr. v Nemecku, Veľkej Británii, Írsku, Belgicku, Luxembursku, Slovinsku a na Cypre, a bude sa realizovať aj v Rumunsku, Poľsku, Rakúsku, Francúzsku, Grécku a na Slovensku. Inštitúcie, ktoré sa v danej krajine do projektu zapoja (na Slovensku pôjde okrem SNK napríklad o Múzeum SNP, Slovenské národné múzeum či Štátnu vedeckú knižnicu v Košiciach), zorganizujú na niekoľkých miestach tzv. Collection days (zbierkové dni), na ktorých budú zbierať od občanov a na mieste aj digitalizovať materiály relevantné na zameranie projektu. Pri zbieraní predmetov sa bude využívať pomoc expertov na obdobie 1. svetovej vojny, a to tak zo Slovenska, ako aj zo zahraničia – Europeana na tento účel ponúka pomoc odborníkov napríklad z Oxfordskej univerzity. Materiály môžu občania poskytovať aj online cez stránku projektu. Konkrétny priebeh projektu na Slovensku sa koordinuje na úrovni participujúcich inštitúcií aj s účasťou ministerstva kultúry.

SNK je členom Konferencie riaditeľov európskych národných knižníc (Conference of European National Libraries, CENL). Môžete nám priblížiť, čo bolo predmetom rokovania tejto konferencie roku 2012, ktorá sa konala v lichtenštajnskom Vaduze?

Predmetom tohtoročného stretnutia boli najmä otázky ďalšieho smerovania TEL – Európskej knižnice a Europeany – ako dvoch najvýznamnejších a najviditeľnejších iniciatív CENL, digitalizácie kultúrneho dedičstva a hľadania spoločného postupu pri riešení práv duševného vlastníctva v súvislosti so sprístupňovaním digitálneho obsahu knižníc. Dôležitou témou bola tiež otázka meniacej sa pozície národných knižníc v digitálnom veku. Odpoveďou v tejto súvislosti podľa národných knihovníkov musí byť väčšie otvorenie sa národných knižníc verejnosti tak, aby v digitálnom svete oslovili nielen svojich tradičných používateľov, ale najmä širšiu internetovú a kultúrnu verejnosť. Zástupcovia národných knižníc z Francúzska, Nemecka a Veľkej Británie v tejto súvislosti prezentovali svoje pozitívne skúsenosti s používaním otvorených licencií CC0 (Creative Commons Zero) alebo Linked Open Data pre svoje bibliografické dáta. Zaujímavosťou môže byť, že som členov CENL oficiálne informovala o záujme SNK byť organizátorom výročného stretnutia CENL v najbližších rokoch. Túto ambíciu SNK podporilo ministerstvo kultúry SR a na budúročnom výročnom stretnutí CENL v hlavnom meste Azerbajdžanu sa rozhodne, či sa tak stane už v roku 2016, keď bude Slovenská republika predsedníckou krajinou Európskej rady.

Sú pred vami výzvy v podobe realizácie rôznych európskych projektov, ktoré posilnia význam knižnično-informačnej vedy na Slovensku. Ako generálna riaditeľka SNK kde okrem nich vidíte ďalšie vízie do budúcnosti?

Svoje strategické priority som definovala vo svojej stratégii ďalšieho rozvoja SNK, s ktorou som išla do výberového konania na obsadenie funkcie generálneho riaditeľa. Patrí medzi ne adaptácia na digitálnu budúcnosť ako reakcia na meniace sa podmienky fungovania knižníc v digitálnom veku; s tým súvi-

iace spojenie používateľov a obsahu tak, aby SNK a ostatné knižnice svoje služby neposkytovala len „tradičným“ čitateľom, definovaným ako osoby, ktoré majú jej čitateľský preukaz, ale všetkým, ktorí z akýchkoľvek pohnútok vyhľadávajú dôveryhodné informácie v prostredí, ktoré im je vlastné, teda najmä online, či rozvoj partnerstiev a prehlbovanie spolupráce tak na národnej, ako aj na medzinárodnej úrovni. Mojou hlavnou investičnou prioritou je radikálne zlepšenie podmienok pasívnej ochrany zbierok prostredníctvom modernizácie a rekonštrukcie depozitu a prístavby sídelnej budovy SNK. Tiež považujem za nevyhnutné vypracovať komplexný plán ochrany zbierok a nevyhovujúci stav významnej časti fondov SNK riešiť aj pomocou vhodných opatrení aktívnej ochrany. Z pohľadu SNK ako organizácie je mojím cieľom premeniť ju z „kultúrnej ustanovizne“ na modernú, profesionálnu inštitúciu, čo predpokladá hlboké a komplexné zmeny v takmer všetkých oblastiach fungovania národnej knižnice.

Ing. Katarína Krištofová, PhD.

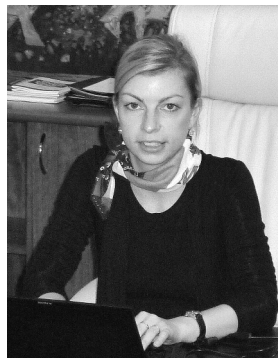

Foto: SNK

Je absolventkou Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave. V roku 2008 úspešne obhájila titul PhD. na Katedre diplomacie a medzinárodných vzťahov FMV EU v Bratislave. Predmetom jej výskumu bola regionálna politika Európskej únie. Od roku 2005 pracovala v Slovenskej národnej knižnici v Martine ako projektová a finančná manažérka. Riadila významné výskumné a investičné projekty zamerané na informatizáciu knižníc a digitalizáciu kultúrneho dedičstva, a to:

Štrukturálne fondy EÚ: Verejný internet v knižniciach SR, Vytvorenie siete s informačným prepojením vedeckých, akademických a špeciálnych knižníc vrátane ich modernizácie;

Finančný mechanizmus EHP a Nórsky finančný mechanizmus: Slovenská digitálna knižnica - detašované pracovisko SNK, Vrútky;

Komunitárne programy Európskej komisie: TEL-ME-MOR, TELplus, EDLnet, Europeana v1.0, EuropeanaTravel, DigiBIC, LinkedHeritage, SEGAN.

Neskôr sa stala riaditeľkou oboru Slovenská digitálna knižnica a zástupkyňou generálneho riaditeľa pre štrukturálne fondy. V júli 2012 bola vymenovaná na post generálnej riaditeľky SNK. V súčasnosti je členkou Konferencie riaditeľov európskych národných knižníc (CENL) a Rady poskytovateľov obsahu a agregátorov Europeany (CCPA).

Zmena vo vedení Katedry knižničnej a informačnej vedy FiF UK v Bratislave

Novým vedúcim Katedry knižničnej a informačnej vedy FiF UK v Bratislave sa stal 1. novembra 2012

doc. PhDr. Pavel Rankov, PhD.

V mene redakcie mu prajeme veľa profesionálnych úspechov.